

JOSIP VONČINA (1932.–2010.)

IN MEMORIAM

U 79. godini života umro je u Zagrebu 18. listopada 2010. istaknuti hrvatski filolog akademik Josip Vončina. Rođen je u Ravnoj Gori 19. rujna 1932. Školovao se u Požezi (osnovna škola i niži razredi gimnazije) i u Zagrebu (viši razredi gimnazije u Križanićevoj i kroatistički studij na Filozofskom fakultetu). Otkako je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu obranio svoju doktorsku disertaciju *Jezik Antuna Kanižlića* (1965.), njegova je znanstvena karijera bila vezana uz taj fakultet (1968. docent, 1974. izvanredni profesor, 1978. redoviti profesor), a 1976.–1978. obnašao je funkciju prodekana Filozofskoga fakulteta i bio dugogodišnji predstojnik Katedre za povijest hrvatskoga jezika i hrvatsku dijalektologiju. Kao sveučilišni profesor poučavao je brojne naraštaje kroatista i slavista na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, ali i u svijetu kao lektor hrvatskoga jezika (1962.–1963. u Kölnu, 1963.–1964. i 1964.–1965. u Rennesu, 1969. u Mannheimu) i gost profesor (1972.–1973. u Kölnu, 1990. u Zürichu). Godine 1991. izabran je za redovitoga člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a 1997.–2003. bio je tajnikom Akademijina Razreda za filološke znanosti. Osim što je bio voditeljem nekoliko projekata u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti i Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, osobito treba istaknuti njegov priređivački i urednički rad. Bio je jedan od utemeljitelja i izvršni urednik biblioteke Stoljeća hrvatske književnosti te član uredništva Sabranih djela Marka Marulića. Za tisak je priredio mnoga pouzdana izdanja djela hrvatskih književnika (npr. M. Marulića, pjesnika Ranjinina zbornika, P. Hektorovića, P. Zoranića, P. Zrinskoga, P. Rittera Vitezovića, F. K. Frankopana, A. Kačića Miošića, M. Cihlara Nehajeva).

Središnje područje znanstvenoga interesa akademika Josipa Vončine oduvijek je bila povijest hrvatskoga jezika, jezikoslovlja i pismenosti, o čemu svjedoči oko dvije stotine njegovih objavljenih znanstvenih i stručnih radova te šest autorskih knjiga. Njegova *Tekstološka načela* (1999.) putokaz su svakomu tko u ruke uzme bilo koji stari hrvatski tekst kao vrelo jezičnih podataka. U potrazi za točnim

podatkom i ispravnom interpretacijom J. Vončina dolazio je u svojim radovima do zaključaka koji su već postali trajna uporišta hrvatske jezične i književne povijesti jer je njima dopirao i ondje gdje je malo tko analitički umio doprijeti (*Analize starih hrvatskih pisaca*, 1977., *Jezičnopovijesne rasprave*, 1979., *Korijeni Krležina Kerempuha*, 1991.). Jedno od takvih postignuća zasigurno su studije o piscima i jeziku »ozaljskoga književnojezičnoga kruga«, a taj krug upravo prema J. Vončini i danas tako nazivamo. Vončinina lingvostilistička hrestomatija *Jezična baština* (1988.) na najbolji način svjedoči o tome kako se u jednoj knjizi jednako uspješno može kombinirati i sinteza i analiza u opisivanju povijesti jednoga jezika. Metodološki se odmaknuvši od tradicionalnoga dijalektološkoga pristupa povijesti hrvatskoga književnoga jezika, J. Vončina uspijevao je u svojim jezičnopovijesnim prinosima stilističkim pristupom raskrivati težnje hrvatskih dopreporodnih pisaca za naddijalekatskim izražavanjem, bez obzira na to jesu li oni bili dionici čakavske, kajkavske, štokavske ili hibridnojezične sastavnice hrvatske jezične kulture. Kao što je temeljito, precizno, lucidno i zanimljivo znao u svojim znanstvenim i stručnim radovima prikazivati složene višestoljetne odnose u razvoju hrvatskoga jezika, jednako je uspješno umio prenositi znanja i vještine svojim studentima i mlađim kolegama. Osim brojnih naših srdačnih susreta na Filozofskom fakultetu i u Matici hrvatskoj u Zagrebu posebno će mi u trajnu sjećanju ostati jedna slika Profesora: njegovo uživiljeno pripovijedanje općinstvu okupljenu oko pavlinskoga samostana u Sveticama na Smolča vrhu blizu Ozlja o tome kako je Belostenec »u svoja svitanja izlazeći iz pavlinskoga samostana svetičkoga (...) uz lijevu ruku imao Tursko Carstvo, uz desnu kneza Petra, pred sobom viziju o zajedničkome hrvatskome književnom jeziku«.

Amir Kapetanović